

dersdeo

öğrenmenin en kolay yolu ol!

TARİH

DAĞILMA DÖNEMİ

Başlangıç: 1792 Yaş Antlaşması

Bitiş: 1 Kasım 1922 Saltanat'ın Kaldırılması

Bu dönemde Osmanlı Devleti'ni etkileyen iki önemli olay meydana gelmiştir.

Sanayi İnkılabı

Avrupalı devletler makineleşme ve fabrikalaşma dönemine girmiş ve seri, bol, ucuz üretime geçerek sanayilerini geliştirmişlerdir. Bu da ham madde ve pazar ihtiyacını doğurmuş ve sömürgecilik yaygınlaşmıştır. Avrupalı devletler kapitülasyonları da kullanarak Osmanlı ekonomisini ele geçirmişler ve Osmanlı Devleti'ni yarı-sömürge haline getirmişlerdir.

Fransız İhtilali (1789)

İhtilal sonucu ortaya çıkan milliyetçilik (ulusçuluk) akımı çok uluslu imparatorlukların parçalanmasına azınlık ayaklanmalarına sebep olmuştur. Osmanlı Devleti de bu durumdan olumsuz etkilenmiştir. Osmanlı Devleti'nde milliyetçilikten etkilenerek ilk kez **Sırp**lar isyan etmiş, **Yunanistan** ise ilk kez bağımsızlığını sağlamıştır.

19. yy'da Osmanlı Devleti'nin temel iç sorunu: Azınlık isyanlarıdır.

UYARI: Özellikle Balkanlardaki Slav azınlıklar Rusya tarafından desteklenmiştir. Rusya Slavlar üzerinde Panslavizm siyaseti uygulamış, yani Balkanlardaki Ortodoks Slavları Osmanlı'ya karşı ayaklandırarak kendi liderliği altında toplamak istemiştir.

- Osmanlı Devleti azınlık isyanlarını önleyebilmek ya da parçalanmayı engellemek için Osmanlıcılık fikrini benimsemiştir.

Osmanlıcılık: Jön Türkler ortaya atmıştır. Osmanlı topraklarında yaşayan herkesin din, dil, ırk, mezhep fark etmeksizin kanunlar önünde eşit olmasıdır. Osmanlıcılık parçalanmayı engellemeye yönelik ilk fikir akımıdır. Amaç milliyetçiliğin etkisini kırmaktır.

- 19. yy'da temel dış politika: **Denge siyaseti.**

- İngiltere bu dönemde (19. yy'ın sonlarına kadar) Osmanlı toprak bütünlüğünü koruma politikası izledi. Bundaki amacı Hindistan sömürge yollarını korumaktır. Ancak Osmanlı – Alman yaklaşması ile bu siyasetinden vazgeçti.

NOT: Fransız İhtilali'nin milliyetçilik akımı Osmanlı Devleti'ni olumsuz etkilediği gibi olumlu yönde de etkilemiştir. Bu dönemde Osmanlı, azınlıkları bir arada tutabilmek için demokratikleşme hareketlerini başlattı.

19. yy Osmanlı Demokratikleşme Hareketleri

I. Sened-i İttifak: Padişah (II. Mahmut) – Âyanlar (1808)

- Padişahın otoritesi devletin temel dayanağıdır. Reayaya karşı haksızlık ve zulüm yapanlar, devlete bildirilerek bu durumun önlenmesine çalışılacaktır.
- Âyanların varlığı ve devletle âyanların birbirine güven duyması şarttır. Âyanlar, devletin eyaletlerden asker almasına karşı gelmeyecektir. Toplanacak olan tüm askerî güçler devletin askeri olacaktır.

- Âyanların bulunduğu yerlerde hazine gelirlerinin, devletin koyduğu kanun ve hükümlere göre âyanlar tarafından toplanması sağlanacaktır. Âyanlık haklarının babadan oğula geçmesi kabul edilecektir.
- Padişah ağır vergiler koymayacak, eşit ve adaletli vergi alacaktır. Sadrazama saygı gösterilecek ve emirlerine uyulacaktır.
- Âyanlar da devlet adamları gibi antlaşmaya uyacak, uymayanlara karşı padişahla birlikte hareket edeceklerdir. İstanbul'daki yeniçeri ve diğer ocaklarda isyan çıktığında âyanlar emir beklemeksizin İstanbul'a gelerek isyanı önleyeceklerdir.

UYARI: Sened-i İttifak belgesi ile ilk kez Osmanlı Devleti'nde padişahın yetkileri kısıtlanmıştır.

Tanzimat Fermanı (Gülhane-i Hatt-ı Hümayunu) (1839)

Padişah: Abdülmecit

Hazırlayan: Sadrazam Mustafa Reşit Paşa

Amaç: Azınlık isyanlarını önlemek

Fermana göre;

- Osmanlı topraklarında yaşayan herkesin can, mal ve ırz güvencesi devletin garantisi altındadır.
- Vergiler herkesin gelirine göre alınacaktır.
- Askerlik herkes için ve vatan görevidir.
- Osmanlı topraklarında yaşayan herkes din, dil, ırkı ve mezhep fark etmeksizin kanunlar önünde eşittir.
- Hiç kimseye yargısız infaz yapılmayacaktır.

Tanzimat Fermanı'nın Önemi

- Tanzimat Fermanı, Osmanlı Devleti'nin anayasal düzene geçişinin ilk aşamasını oluşturur.
- Osmanlı padişahı Tanzimat Fermanı ile ilk kez kendi gücünün üstünde kanun gücü olduğunu kabul etmiştir.
- Bu ferman insan hakları konusunda getirdiği yenilikler nedeniyle öncekilerden de farklıdır.
- Tanzimat Fermanı bir halk hareketi sonucu değil Osmanlı padişahının kendi isteği ile ilan ettiği bir fermandır.

Islahat Fermanı (1856)

Padişah: Abdülmecit

Amaç: Azınlık isyanlarını engellemek.

- ✓ Avrupa devletleri, Osmanlı Devleti'ndeki gayrimüslimlere yönelik hakların yeterli olmadığını, onlara yeni haklar verilmesini istiyordu.
- ✓ Osmanlı Devleti, Tanzimat Fermanı ile başlayan yenileşme hareketlerinin devamı olarak değerlendirdiği Islahat Fermanı ile dıştan gelen bu baskıları engellemek istedi.

- ✓ Paris Konferansı'nın devam ettiği sırada Avrupa devletlerinin istekleri doğrultusunda ilan edilen Islahat Fermanı ile konferansta Osmanlı, kendi lehine karar alınmasını sağlamak istedi.
- ✓ Ayrıca Rusya'nın Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışarak azınlıkları kışkırtması ve Balkanlar'daki isyanların sona erdirilmesi hedeflendi.
- ✓ Müslüman olmayan halka din ve vicdan özgürlüğü sağlanacaktır. Kilise, okul ve hastane gibi binalar tamir edilecek veya yeniden inşa edilecektir.

- ✓ Gayrimüslimlere küçük düşürücü deyimler kullanılmayacaktır.
- ✓ Gayrimüslimler devlet memuru olabilecektir.
- ✓ Vergiler herkesin gelirin'e göre toplanacak, cizye vergisi ile iltizam usulü kaldırılacaktır.
- ✓ Gayrimüslimler belediye ve il meclislerine üye olabileceklerdir.

- ✓ Gayrimüslimler nakdî bedel ödeyerek askerlikten muaf olabilecektir.
- ✓ Yabancılar Osmanlı toprakları üzerinde mülk edinebileceklerdir.
- ✓ Tarım ve ticaret işleri düzenlenecek, herkes şirket ve banka gibi ticari nitelikli kurumlar açabilecektir.
- ✓ Gayrimüslimler kendi okul ve hastanelerini açabilecektir.

- Böylece Islahat Fermanı ile Osmanlı Devleti'ndeki gayrimüslimlerin Müslümanlarla eşit haklara sahip vatandaşlar olmaları sağlanıyordu. Gayrimüslimlere çeşitli devlet kademelerinde görev alma hakkı tanındı.
- Yine Osmanlıcılık düşüncesi doğrultusunda gayrimüslimlerin devlete olan bağlılıkları artırılmaya çalışıldı. Müslüman halk Islahat Fermanı ile gayrimüslimlere daha fazla hak tanınmasından rahatsızlık duydu.

- Gayrimüslimler ise Tanzimat ve Islahat Fermanı ile tanınan hakları yeterli bulmuyorlardı. Çünkü onlar Müslümanlarla eşit olmayı değil bağımsız olmayı istiyorlardı.
- Osmanlı Devleti Islahat Fermanı ile Avrupa devletlerinin iç işlerine karışmasını önleyemedi.
- Avrupa devletleri Islahat Fermanı'nın uygulanması konusunda, Paris Barış Antlaşması'nın azınlıklarla ilgili maddesine rağmen Osmanlı Devleti'nin iç işlerine müdahale etmeye devam ettiler.

I. Meşrutiyet (23 Aralık 1876)

Padişah: II. Abdülhamit

İlan ettirenler: Jön Türkler

Düşünce akımı: Osmanlıcılık

Amaç:

- Avrupalı devletlerin azınlık sorunlarını bahane edip Osmanlı iç işlerine karışmasını engellemek.
- Azınlık ayaklanmalarını ve dağılmayı önlemek
- Osmanlı halkının yönetime katılmasını sağlamak.

NOT:

- Meşrutiyet ile birlikte Meclis-i Mebusan açılmış ve Kanun-i Esasi ilan edilmiştir.
- Osmanlı Devleti'nde ilk kez rejim değişmiştir.
- İlk defa halk yönetime katılmış ve ilk kez anayasal yönetime geçilmiştir.

Kanuni Esasi'nin Özellikleri

- Devletin resmi dili: Türkçe, Resmi dini İslam'dır.
- Herkes kanun ve devlet karşısında eşit haklara sahiptir.
- Herkese eğitim - öğretim, mülkiyet hakkı, basın, yayın ve din özgürlüğü verilmiştir.
- Yasama yetkisi Âyan Meclisi ve Mebusan Meclisi'ne aittir.

- Âyan Meclisi üyeleri, ölünceye kadar kalmak kaydıyla, padişah tarafından tayin edilecektir.
- Mebusan Meclisi'nin üyeleri dört yılda bir yapılan seçimle erkeklerin seçeceği milletvekillerinden oluşacaktır.
- Yürütme yetkisi, padişahın bulunduğu bakanlar kuruluna aittir.
- Hükûmetin kurulması ve görevden alınması yetkisi padişaha aittir.

- Hükûmet, padişaha karşı sorumludur.
- Meclisi açma ve kapama yetkisi padişaha aittir.
- Kanun teklifini yalnızca hükûmet yapabilecek ve kanunlar padişahın onayından sonra yürürlüğe girecektir.
- Padişah sürgün cezası verebilir ve sansür uygulayabilir.

UYARI: Osmanlı Devleti Mebusan Meclisi'nde Müslüman vekillerin yanı sıra azınlık vekillerinin temsil edilmesini sağlayarak ülke bütünlüğünü korumaya çalışmıştır. İlk Mebusan Meclisi'nde 69 Müslüman, 46 gayrimüslim, toplam 115 milletvekili bulunuyordu. Ayan Meclisi üyelerinin sayısı ise 26 idi. Azınlık milletvekillerinin uzlaşmaz tutumları nedeniyle zorluklar yaşandı. Bu nedenle II. Abdülhamit Osmanlı-Rus Savaşı'nı gerekçe göstererek anayasanın kendisine verdiği hakkı kullanıp Mebusan Meclisi'ni süresiz kapattı. Böylece Kanun-i Esasi yürürlükten kaldırıldı (14 Şubat 1878). Bu durum Osmanlı Devleti'nde demokratik hayatı kesintiye uğratmıştır.

II Meşrutiyet'in İlanı (1908)

İlan Eden Padişah: II. Abdülhamit

İlan Ettirenler: İttihat ve Terakki Cemiyeti

Akım: Türkçülük

İç Sebep: İttihat ve Terakki'nin baskıları

Dış Sebep: Reval görüşmeleri (1908)

UYARI 1: II. Meşrutiyet ile I. Meşrutiyet karşılaştırıldığında, II. Meşrutiyet'in daha demokratik olduğu görülmektedir.

UYARI 2: II. Meşrutiyet döneminde Osmanlı tarihinde ilk kez çok partili dönem başlamıştır.

- İttihat ve Terakki Fırkası
- Hürriyet ve İtilaf Fırkası
- Ahrar Fırkası
- Fedakaran-ı Millet Cemiyeti
- İttihad-ı Muhammedi Fırkası

I) Sırp İsyanı (1804)

Sebepler:

- Fransız İhtilali'nden kaynaklanan Milliyetçilik akımı
- Rusya'nın Panslavizm politikası
- Sırbistan'ın savaş alanı haline gelmesi
- Bu bölgedeki Yeniçerilerin halka kötü davranması

İsyanın Gelişimi: Sırlar 1804 tarihinde Kara Yorgi liderliğinde isyan başlattı. Osmanlı Devleti isyanı bastırmak üzere iken 1806-1812 Osmanlı-Rus Savaşı başladı.

Sonuç: 1812 Bükreş Antlaşması

- Sırlara imtiyaz (ayrıcalık) tanındı.

UYARI: Osmanlı Devleti'nde milliyetçilikten etkilenererek ilk ayaklanan ve ilk imtiyaz kazanan Sırlar olmuştur.

2) Yunan İsyanı (1820-1829)

Sebepler:

- Milliyetçilik ve Panslavizm
- Rusya ve Yunanlıların Bizans İmparatorluğu'nu yeniden kurmak istemesi
- Fener Rum Patrikhanesi'nin Rumları kışkırtması
- 1814'te kurulan Filik-i Eteryä Cemiyeti'nin çalışmaları

İsyanın Gelişimi:

- 1820'de Eflak'ta başlayan ilk isyan Yanya Valisi Tepedelenli Mehmet Ali Paşa tarafından bastırıldı.
- 1821'de Mora'da ikinci isyan başladı.
- Osmanlı Devleti bu isyanı bastıramayınca, Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'dan yardım istedi.
- Kavalalı Mehmet Ali Paşa, isyanı bastırmasının karşılığında Mora ve Girit valiliklerini istedi, Osmanlı Devleti kabul etti.

- Kavalalı Mehmet Ali Paşa Mora isyanını bastırdı.
- Buna rağmen İngiltere, Fransa ve Rusya Osmanlı Devleti'nden Yunanistan'a özerklik vermesini istedi.
- Osmanlı Devleti Avrupalı devletlerin bu istediğini kabul etmedi.
- Bunun üzerine 1827'de Navarin Baskını ile Osmanlı donanmaları yakıldı.
- Tüm bu gelişmeler üzerine Osmanlı – Rus Savaşı çıktı.

1828-1829 Osmanlı – Rusya Savaşı

- Osmanlı Devleti bu savaşlarda başarısız oldu. Bunun temel sebebi ise Vakay-ı Hayriye ile Yeniçeri Ocağı kaldırılmış ve yerine kurulan ordu yetersiz kalmıştı.
- Ruslar; doğuda Erzurum, batıda Edirne'ye kadar ilerledi.
- Sonuç: 1829 Edirne Antlaşması imzalandı.

1829 Edirne Antlaşması

- Sırbistan özerk, Yunanistan bağımsız olacak. (İlk bağımsız olan azınlık Yunanlılardır.)
- Osmanlı ve Rusya arasında Prut Nehri sınır olacak.
- Rus ticaret gemileri Boğazlar'dan serbestçe geçebilecek.
- Osmanlı, Rusya'ya savaş tazminatı ödeyecek.

NOT: Osmanlı Devleti'nin Yunan İsyanı ile uğraşmasını fırsat bilen Fransa 1830'da Cezayir'i işgal etti. Cezayir, sömürgecilik sebebiyle elden çıkan ilk topraktır.

Mısır Sorunu (Kavalalı İsyanı)

Sebepler:

- Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın Mora valiliği yerine Girit valiliğini istemesi.

İsyanın Gelişimi:

- Osmanlı Devleti'nin bu isteği reddetmesi üzerine Kavalalı'nın oğlu İbrahim Paşa Suriye'yi ele geçirdi.
- Osmanlı'yı Adana ve Konya'da yenerek Kütahya'ya kadar ilerledi.

- II. Mahmut İstanbul'un tehlikeye düştüğünü görünce Rusya'dan yardım istedi.
- Rusya yardım bahanesiyle donanmasını Boğazlar'a getirince, İngiltere ve Fransa araya girerek Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın Osmanlı ile antlaşma imzalamasını sağladılar.

1833 Kütahya Antlaşması

- Mehmet Ali Paşa'ya Suriye valiliği,
- Oğlu İbrahim Paşa'ya Cidde ve Adana valiliği verildi.

1833 Hünkar İskelesi Antlaşması

SebeP: II. Mahmut'un İngiltere, Fransa ve Kavalalı'ya güvenmemesi, Rusya'nın desteğinin devam etmesini istemesi.

Maddeleri:

- Osmanlı'ya bir saldırı olursa Rusya asker gönderecek, Rusya'ya saldırı olursa Osmanlı, Boğazlar'ı kapatacak.
- Antlaşma 8 yıl yürürlükte kalacak.

 nemi: Osmanlı, Boğazlar  zerindeki egemenlik hakkını son kez kullandı ve ilk kez Boğazlar Sorunu ortaya  ıktı.

1838 Balta Limanı Ticaret Antlaşması

Amaç: Mısır Sorunu'nda İngiltere'nin desteğini almak

İmzalayanlar: Osmanlı Devleti – İngiltere

Maddeleri:

- Osmanlı gümrüklerinde Müslüman tüccarlar % 12 vergi öderken, İngiliz tüccarlar % 5 ödeyecek.
- İngiliz tüccarlar mallarını ülke içinde taşıırken iç gümrük vergisi ödemeyecek.

Yorum: Balta Limanı Antlaşması ile Osmanlı Devleti Avrupalı devletlerin açık pazarı ve yarı sömürgesi haline geldi.

- 1839 - Kavalalı Mehmet Ali Paşa yeniden isyan etti.
- 1839 – Osmanlı, Nizip Savaşı'nda yenildi.

Bunun üzerine;

1840 Londra Protokolü

- Mısır valiliği, Kavalalı Mehmet Ali Paşa ve ailesine verilecek.
- Mısır, Osmanlı'ya yıllık vergi ödeyecek.
- Suriye, Cidde, Adana ve Girit valilikleri Osmanlı'da kalacak.

1841 – Londra Boğazlar Sözleşmesi

Katılanlar: Osmanlı – Rusya – Fransa – İngiltere – Avusturya – Prusya

- Boğazlar Osmanlı egemenliğinde kalacak.
- Boğazlardan barış zamanı savaş gemisi geçmeyecek, ancak Boğazlar ticaret gemilerine açık olacak.

Önemi:

- Boğazlar ilk kez uluslararası bir statü kazandı.
- Osmanlı Devleti Boğazlar ile ilgili artık tek başına karar alamayacaktır.
- Rusya'nın Akdeniz'e inmesi engellenmiştir.

Kırım Savaşı (1853-1856)

Sebepler:

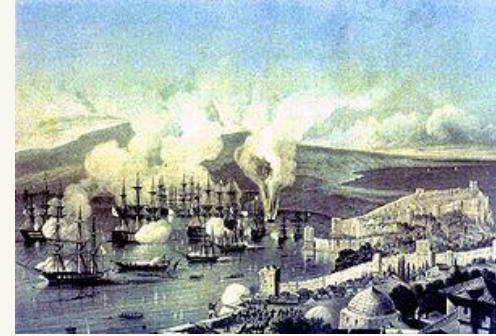
- Rusya'nın sıcak denizlere inmek istemesi
- Kutsal Yerler Sorunu
- Rus elçisi Prens Mençikof'un devlet protokolüne aykırı davranış ve istekleri

Osmanlı + İngiltere+ Fransa + Piyemonte / Rusya

Savaşın Gelişimi : Rusya Sinop Baskını ile Osmanlı donanmasını yaktı. İngiltere ve Fransa'ya ait donanmalar Karadeniz'in kuzey limanlarını bombaladılar. Osmanlı ve müteffikleri Kırım'a asker çıkarıp, Sivastapol'u ele geçirdi. Bunun üzerine Rusya, barış isteğinde bulundu.

NOT: Osmanlı Devleti Kırım Savaşı sırasında, 1854'te, İngiltere'den ilk kez dış borç almıştır.

Sonuç: Paris Barış Antlaşması (1856)

Paris Barış Antlaşması (1856)

Katılanlar: İngiltere – Fransa – Rusya – Piyemonte – Avusturya – Prusya – Osmanlı Devleti

Paris Antlaşması'nın Önemli Maddeleri

- Osmanlı Devleti Avrupa devleti sayılacak, Avrupa hukukundan faydalanabilecek ve toprak bütünlüğü Avrupa devletlerinin garantisi altında olacaktı.
- Karadeniz tarafsız hâle getirilecek, tüm devletlerin ticaret gemilerine açık; fakat savaş gemilerine kapalı tutulacaktı.

- Boğazlar, 1841 Londra Sözleşmesi'ne göre yönetilecek, bütün devletlerin savaş gemilerine kapatılacaktı.
- Osmanlı Devleti ve Rusya, Karadeniz kıyılarında tersane ve donanma bulundurmayacaktı.
- Eflak ve Boğdan'a özerklik verilecekti.
- Osmanlı Devleti'nin konferans öncesinde ilan ettiği Islahat Fermanı, antlaşmayı imzalayan devletlerce dikkate alınacak; fakat bu devletler fermanın uygulanmasına ve Osmanlı'nın iç işlerine karışmayacaktı.

Balkan Bunalımı:

Temel sebep: Milliyetçilik ve Panslavizm

Rusya'nın kışkırtmaları ile ilk isyan 1875'te Hersek'te çıktı. Osmanlı bu isyanları bastırdı ancak bu sefer de Sırbistan ve Bulgaristan'da isyan çıktı. Bunun üzerine; İstanbul (Tersane) Konferansı toplandı.

İstanbul (Tersane) Konferansı

Katılanlar: Osmanlı Devleti – İngiltere – Fransa – Avusturya – Almanya ve İtalya

Osmanlı Devleti konferansta Osmanlı aleyhine bir karar çıkmasını engellemek ve Avrupalı devletlerin iç işlerine karışmasını önlemek için 23 Aralık 1876'da Kanun-i Esasi'yi ilan etti.

UYARI: Konferansa katılan devletler II. Abdülhamit'in Meşrutiyet'i ilan etmesini göz önünde bulundurmadılar. Osmanlı Devleti ise konferansta azınlıklara bağımsızlık verilmesi isteklerini kabul etmedi.

Sonuç: Osmanlı – Rus Savaşı başladı.

1877 – 1878 Osmanlı – Rusya Savaşı (93 Harbi)

Sebepler:

- Osmanlı Devleti'nin İstanbul ve Londra Konferansı kararlarını kabul etmemesi
- Rusya'nın Karadeniz'in tarafsızlığı ilkesini tanınamaması
- Balkanlardaki Panslavizm siyaseti

Savaşın Gelişimi:

- Rusya, Balkanlar ve Kafkasya' dan savaş açtı. Osmanlı iki cephede savaşmak zorunda kaldı.
- Rusya, batıda Tuna'yı geçti. Rusçuk ve Niğbolu'yu ele geçirdi. Rusları Plevne'de Gazi Osman Paşa durdurdu. Dört aylık bir kuşatma sonucu Plevne teslim olmak zorunda kaldı. Rus orduları Sofya ve Edirne'yi alıp Çatalca'ya kadar ilerlediler.
- Kafkas Cephesi'nde ise Osmanlı ordusunun başında Gazi Ahmet Muhtar Paşa vardı. Ancak Ruslar Kars ve Ardahan'ı alarak Erzurum'a kadar ilerlediler.

- Osmanlı Devleti'nde ilk defa, bu savaş sırasında, Ruslar tarafından kışkırtılan Ermeniler de isyan ettiler. Ermeni çeteleri Rus orduları ile birlikte hareket ederek Türk askerinin iki ateş arasında kalmasına neden oldular.

Sonuç: Ayastefanos (Yeşilköy) Antlaşması imzalandı.

Ayastefanos (Yeşilköy) Antlaşması

- Büyük bir Bulgaristan Krallığı kurulacaktı.
- Sırbistan, Karadağ ve Romanya bağımsız olacaktı.
- Kars, Ardahan, Batum, Doğubeyazıt Rusya'ya bırakılacaktı.
- Bosna Hersek'e özerklik verilecekti.
- Osmanlı Devleti Rusya'ya savaş tazminatı ödeyecekti.
- Girit ve Ermenilerin bulunduğu yerlerde ıslahatlar yapılacaktı.

UYARI 1: Ayastefanos Antlaşması İngiltere, Fransa, Avusturya ve Almanya'nın çıkarlarına ters düştüğü için yürürlüğe girmedi. Bunun yerine 1878 Berlin Antlaşması imzalandı.

UYARI 2: İngiltere Ayastefanos Antlaşması'nın şartlarının hafifletilmesi karşılığında Kıbrıs'ın yönetiminin kendisine verilmesini istedi. Kıbrıs'ın işgal edilme tehdidi üzerine Osmanlı Devleti bu isteği kabul etmek zorunda kaldı.

1878 Berlin Antlaşması

- Bulgaristan üçe ayrılarak **asıl Bulgaristan**'ın Osmanlı Devleti'ne bağlı bir prenslik olması, **Doğu Rumeli**'nin özerk olması ve **Makedonya**'nın ıslahat şartı ile Osmanlı Devleti'ne bırakılması kararlaştırıldı.
- Sırbistan, Karadağ ve Romanya bağımsız olacaktı.
- Kars, Ardahan, Batum Rusya'ya; Doğubeyazıt Osmanlı Devleti'ne bırakılacaktı.

- Bosna Hersek Osmanlı toprağı sayılacak, ancak yönetimi, geçici olarak Avusturya'ya bırakılacaktı.
- Girit ve Ermenilerin oturdukları yerde ıslahatlar yapılacaktır.
- Osmanlı Devleti Rusya'ya savaş tazminatı ödeyecek.

UYARI: Ermeni sorunu ilk kez uluslararası bir alanda gündeme geldi.

Berlin Antlaşması Sonrası Gelişmeler:

1878 – İngiltere Kıbrıs'ı aldı.

1881 – Fransa Tunus'u aldı.

1882 – İngiltere Mısır'ı aldı.

1912 – İtalya Trablusgarp'ı aldı.

1897 Dömeke Meydan Savaşı / Osmanlı – Yunanistan

Sebepe: Yunanistan'ın Girit Adası'ndaki Rumları Osmanlı'ya karşı kışkırtması.

Sonuç: Savaş Osmanlı Devleti'nin kesin zaferiyle sonuçlandı.

İmzalanan İstanbul Antlaşması'na göre (1897);

- Taraflar savaş öncesi sınırlara çekilecek,
- Girit'e özerklik verilecek,
- Girit'in başına bir Rum vali atanacak.

19. yy. Dağılma Dönemi Islahatları

II. Mahmut Dönemi

Askeri Alanda Yapılan Islahatlar

- **Sekban-ı Cedit Ordusu** kuruldu. Yeniçerilerin Sadrazam Alemdar Mustafa Paşa'yı öldürmeleri üzerine kaldırıldı.
- Yeniçerilerden **Eşkinçi Ocağı** adı verilen yeni bir ordu kuruldu.
- 1826 **Vakay-ı Hayriye** ile Yeniçeri Ocağı kaldırıldı.

- Yeniçeri ocağının kaldırılması üzerine **Asakir-i Mansure-i Muhammediye** Ordusu kuruldu.
- 1831- İlk kez nüfus sayımı yapıldı. (sadece erkekler – askeri amaçlı)
- Askerli işlerini düzenlemek için **Dar-ı Şura-i Askeri** kuruldu.
- Mekteb-i Harbiye açıldı.

Yönetim Alanında Yapılan İslahatlar

- Sened-i İttifak (1808)
- Divan kaldırılarak yerine bakanlıklar (nazırlıklar) kuruldu.
- Tımar sistemi kaldırılarak devlet memurlarına maaş bağlandı.
- Mülki işleri düzenlemek için **Dar-ı Şura-i Babıali**, adalet işlerini düzenlemek için **Meclis-i Valay-ı Ahkam-ı Adliye** kuruldu.

- **Müsadere Usulü** kaldırıldı.
(Yorum: Özel mülkiyetin önü açılmıştır.)
- Âyanlık geleneğine son verildi.
- Muhtarlıklar kuruldu.
- İlk kez pasaport uygulaması başladı.
- Posta ve Karantina Teşkilatı kuruldu.
- Devlet memurlarına fes ve pantolon giyme zorunluluğu getirildi.
- Devlet dairelerine ilk kez devlet başkanı portresi asılması başlatıldı.

Eğitim ve Kültür Alanında Yapılan İslahatlar

- İstanbul'da kız ve erkek çocuklarına ilköğretim zorunlu hâle getirildi.
- İşlevini kaybeden Enderun'un yerine, devlet adamı yetiştirmek amacıyla Mekteb-i Maarif-i Adliye açıldı.
- Tercüme odaları kuruldu.
- İlk defa yurt dışına öğrenci gönderildi.

- Mekteb-i Tıbbiye (Tıp Fakültesi) açıldı.
- Mekteb-i Harbiye (Harp Okulu) açıldı.
- Mızıka-yı Hümayun (Bando ve Mızıka Okulu) açıldı.
- Mekteb-i Ulumu Edebiye ve Rüştîye adlı orta dereceli okullar açıldı.

Ekonomik Alanda Yapılan Islahatlar

- Yerli malı kullanımı teşvik edildi.
- Ordunun fes ihtiyacını karşılamak için feshane kuruldu.
- Bakırköy’de bez fabrikası açıldı.
- Osmanlı tüccarlarının Avrupalı tüccarlarla rekabet edebilmeleri için gümrük vergilerinde kolaylık sağlandı.

Abdülmecit Dönemi Islahatları

- Tanzimat Fermanı (1839)
- Islahat Fermanı (1856)
- Arazi Kanunnamesi
- Jandarma Teşkilatı ve Posta Nezareti'nin kurulması.
- Dolmabahçe Sarayı'nın yaptırılması.

- İlk kez dış borç alındı.
- Bank-ı Dersaadet adıyla ilk Osmanlı Bankası açıldı.
- İlk kez kağıt para bastırıldı. (Kaime)
- Darülfünun, Darülmualimin (Erkek Öğretmen Okulu), İdadi ve Kız Rüştiyeleri, Mekteb-i Mülkiye, Encümen-i Daniş açıldı.
- Tercüman- ı Ahval adıyla ilk özel gazete yayımlandı.

Abdülaziz Dönemi Islahatları

- Vilayet Nizamnamesi
- Şuray-ı Devlet (Danıştay)
- Divan-ı Muhasebat (Sayıştay)
- Esnafın desteklenmesi için İstanbul sandıkları kuruldu.
- Memleket sandıkları kurularak çiftçi desteklendi.
- Ahmet Cevdet Paşa tarafından ilk Osmanlı Medeni Kanunu olan Mecelle hazırlandı.

- Maarif Kanunu çıkarılarak eğitim düzenlendi.
- Galatasaray Sultanisi açıldı.
- Kaptan Okulu açıldı.
- Darülmuallimat (Kız Öğretmen Okulu) açıldı.
- Karma Mahkemeler kuruldu.
- İlk posta pulu bastırıldı.
- İlk kez yurt dışı gezisi yapan padişah, Abdülaziz oldu.

II. Abdülhamit Dönemi Islahatları

- I. ve II. Meşrutiyet ilan edildi.
- Sanay-i Nefise Mektebi kuruldu.
- Ticaret, hukuk ve mühendislik mektepleri açıldı.
- Hamidiye Alayları kuruldu.
- Berlin-Bağdat demir yolları yapıldı.
- Ziraat Mektebi açıldı.
- Baytar Mektebi açıldı.
- Memleket sandıkları Ziraat Bankası'na dönüştürüldü.

ÖRNEK

Aşağıdakilerden hangisi Avrupa devletlerinin Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışmasına ortam hazırlamamıştır?

- A) Sened-i İttifak'ın imzalanması
- B) Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa Olayı
- C) Küçük Kaynarca Antlaşması
- D) Cem Sultan Olayı
- E) Kapitülasyonlar

2010 YGS

ÖRNEK

Tanzimat'tan sonra birçok alanda yeni kurumlar kurulmuş, eskilerine dokunulmamış ancak bunlar işlevsiz hâle getirilmiştir.

Bu tutumun,

- I. medrese mezunlarının iş olanaklarının daralması,
- II. modern eğitimin yaygınlaşması,
- III. modern yargılama usullerinin uygulandığı mahkemelerin sayıca artması

durumlarından hangilerine ortam hazırladığı savunulabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

2009 ÖSS

ÖRNEK

Osmanlı Devleti'nin yenilik taraftarları aşağıdakilerden hangisinde rol oynamıştır?

- A) 31 Mart Olayı'nın çıkmasında
- B) Abdülaziz'in tahttan indirilmesinde
- C) III. Selim'in tahttan indirilmesinde
- D) Genç Osman'ın tahttan indirilmesinde
- E) Tarhuncu Ahmet Paşa'nın öldürülmesinde

2008 ÖSS

ÖRNEK

Aşağıdaki gelişmelerden hangisinin, Rusya'nın özgürlük ve milliyetçilik düşüncesi karşısında bir politika izlediğinin göstergesi olduğu savunulabilir?

- A) Balkan Slavlarını birleştirmek istemesi
- B) Lehistan'ın iç işlerine karışması ve istediği kişiyi Leh Kralı seçtirmek istemesi
- C) Mora'da Yunanlıların bağımsız olmak için çıkarttıkları isyanı desteklemesi
- D) Islahat hareketleriyle Osmanlı Devleti'nin güçlenmesinden çekinmesi
- E) Yunanistan'a katılmak isteyen Giritli Rumları İngiltere ve Fransa'yla birlikte desteklemesi

2008 ÖSS

ÖRNEK

Osmanlı Devleti'nin egemen olduğu topraklar üzerinde dili, dini, gelenekleri birbirinden farklı uluslar yaşamış ve bunların ulusal niteliklerini değiştiren bir politika izlenmemiştir. Böyle bir tutumun,

- I. Osmanlı Devleti'ni yıkmak isteyen devletlerin Osmanlı'nın iç işlerine karışması,
- II. Osmanlı ülkesinde yaşayan azınlıkların bağımsızlık kazanması,
- III. Osmanlı Devleti'nin teokratik yapısının korunması

durumlarından hangilerini kolaylaştırdığı savunulabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

2007 ÖSS

ÖRNEK

1876 yılında ilan edilen Kanun-i Esasi'ye göre,

- I. Hükümet padişaha karşı sorumludur.
- II. Mebusan Meclisi üyelerini halk seçer.
- III. Meclisi açıp kapama yetkisi padişaha aittir.

Bu durumlardan hangileri, Osmanlı Devleti'nin monarşik yapısının değişmediğini gösterir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve III E) II ve III

2006 ÖSS

ÖRNEK

Tanzimat Fermanı'nın kendisinden önce yapılan ıslahat hareketlerinden çok daha önemli bir belge sayılmasında,

- I. Avrupa'nın üstünlüğünün kabul edilmesi,
- II. tebaa arasındaki ayrıcalıkların giderilmesi,
- III. yönetimde yeni esaslar getirilmesi

durumlarından hangilerinin etkili olduğu savunulabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

2006 ÖSS

ÖRNEK

XIX. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde,

- I. demir yolları yapımına önem verilmesi,
- II. telgrafın kullanılmaya başlanması,
- III. bazı malların ticaretini yerli ve yabancı tüccarlara yasaklayan tekel sisteminin Balta Limanı Antlaşması'yla kaldırılması

gelişmelerinden hangilerinin, merkezi yönetimin güçlendirilmesine yardımcı olduğu savunulabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

2003 ÖSS